

1. Formalia: Att referera

När, varför och hur ska en text refereras?

När, varför och hur ska en text citeras?

Vad innebär källkritik?

Exempel och praktisk vägledning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. ATT REFERERA	3
1.1. OXFORDMODELLEN OCH HARVARDMODELLEN	3
2. ATT CITERA	4
2.1. CITAT	4
2.2. REFERAT	5
3. KÄLLKRITIK	6
3.1. PLAGIERING	6
4. REFERENSER – EN PRAKTISK GUIDE	7
4.1. KÄLLFÖRTECKNING	7
4.2. NOTER	8
4.3. BÖCKER MED EN FÖRFATTARE	9
4.4. BÖCKER MED FLER ÄN EN FÖRFATTARE	10
4.5. BÖCKER AV FLERA FÖRFATTARE, MED EN REDAKTÖR	10
4.6. ARTIKEL I EN TIDSKRIFT	11
4.7. ARTIKLAR UTAN FÖRFATTARE	11
4.8. KÄLLOR FRÅN INTERNET/ANDRA ELEKTRONISKA KÄLLOR	12
4.9. BÖCKER I EN DEL AV EN SERIE	13
4.10. FÖRFATTARE MED UTLÄNDSKA NAMN	13
5. LITTERATUR	14
5.1 ONLINE-RESURSER	14

1. ATT REFERERA

När du skriver en uppsats eller en hemtentamen är det mycket viktigt att visa var du har hämtat informationen till det du skriver. Detta görs genom att du sätter en så kallad not efter ett stycke, som hänvisar till det material varifrån du har hämtat din information. Noter kan användas för att styrka påståenden i en text du skrivit själv, eller för att visa att åsikten kommer från någon annan än dig själv. Det är mycket viktigt att vara tydlig med när du har använt dig av någon annans idéer eller ordval så att det inte missuppfattas som plagiat.

När du skriver din text, tänk också på att välja ett lättläsligt typsnitt, till exempel Times New Roman eller Garamond (som används i denna text). Skriv med radavstånd 1,5. Då blir texten lättläst. Glöm inte att dela upp texten i stycken, samt eventuellt rubriker och underrubriker, för att göra den lättare att läsa än en hel sida med löpande text.

Det här kompendiet är på intet vis en uttömmande guide till alla frågetecken kring formalia som kan uppstå när du skriver en uppsats eller hemtentamen, utan skall snarare ses som en sammanfattning av de vanligast förekommande situationerna. För tips kring mer djupgående litteratur om formalia, se litteraturlistan i avsnitt 6 av detta kompendium. Se också gärna övriga dokument i avdelningens formaliaserie:

- 2. Att skriva tentamen
- 3. Att transkribera (om du läser Arabiska)
- 4. Att skriva uppsats
- 5. Att översätta (om du läser Arabiska)

1.1. OXFORDMODELLEN OCH HARVARDMODELLEN

Det finns två stora system för notsystem, dels *Oxfordmodellen* och dels *Harvardmodellen*. Tänk på att vara enhetlig när du skriver din tentamen eller uppsats. Du kan inte blanda två notsystem – du måste välja antingen Harvard eller Oxford. Oxfordmodellen går ut på att referensen återfinns längst ner på sidan, som en så kallad fotnot. Harvardmodellen innebär att referensen återfinns inom parantes i den löpande texten. Det ena systemet är inte mer rätt än det andra, men på avdelningen för Mellanösternstudier används Harvardmodellen. Du kommer inte att få underkänt om du använder Oxfordmodellen i din text, men vi rekommenderar å det starkaste att du använder Harvardmodellen. Det är också utifrån Harvardmodellen som alla exempel i detta kompendium utgår. I avsnitt 4 i detta kompendium går vi igenom hur du skall referera i olika situationer.

2. ATT CITERA

2.1. CITAT

Citera när du vill återge ordagrant vad någon har skrivit eller sagt. Ett citat måste alltid vara exakt återgivet, även om det exempelvis innehåller ett stavfel. Ett uppenbart fel kan markeras med [sic] eller [sic!] om du vill markera att du inte själv har citerat fel. Skriv alltid ut sidhänvisning i din not, till varifrån du hämtat citatet. Noten ska skrivas direkt efter citatet.

Om citatet i sig innehåller citationstecken, använd då enkla citattecken för att markera detta inom ditt citat. Noten tillhörande det ursprungliga citatet ska kvarstå, men du behöver inte sedan ha med den i din källförteckning. Om du endast vill citera en del av en mening, använd [...] för att markera att du utesluter en del av originaltexten.

Exempel:

I originaltexten (Said, 1993):

En fransk journalist som besökte Beirut under det fruktansvärda inbördeskriget 1975-76 skrev sorgset om den ödelagda stadskärnan: ”den tycktes en gång tillhöra... Chateaubriands och Nervals Orienten” (Desjardins, 1976: 14).

I ditt citat:

”En fransk journalist [...] skrev sorgset om den ödelagda stadskärnan: ’den tycktes en gång tillhöra... Chateaubriands och Nervals Orienten’ (Desjardins, 1976: 14).” (Said, 1993: 63).

Korta citat (om mindre än 40 ord) skall stå i löpande text och omges av citationstecken.

Exempel: Edward Said menar att Schlegels kritik mot semiter och andra orientaler var ”vida spridd i den europeiska kulturen” (Said, 1993: 187).

Långa citat skall stå i ett stycke för sig med en indragning och en tom rad i början och i slutet av citatet, samt med ett något mindre typsnitt än i övriga texten.

Exempel:

En hel del av rasismen i Schlegels kritik mot semiter och andra ”låga” orientaler var vida spridd i den europeiska kulturen. Men ingen annanstans utom möjligen senare under artonhundratalet bland darwinistiska antropologer och frenologer lades den till grund för en vetenskapsgren så som skedde inom komparativ lingvistik eller filologi. (Said, 1993: 187).

2.2. REFERAT

Ett referat är en typ av sammanställning av information från någon annans text, där du använder dina egna ord och väljer ut de delar som du tycker är viktiga. Du får inte tillfoga något nytt och du måste skriva med dina egna ord samtidigt som du håller dig nära källan. Använd inte citattecken. Skriv ut sidnumret i det material du har hämtat informationen ifrån, i din not.

Exempel: Om du skulle referera stycket som citerades ovan vid exemplet för långa citat, kunde du skriva:

Edward Said menar att stora delar av den rasism som synes i Schlegels kritik mot bl.a. semiter var väldigt spridd inom europeisk kultur. Said menar också att den lades till grund för en vetenskapsgren inom t.ex. komparativ lingvistik. (Said, 1993: 187).

Sammanfattningsvis avsnitt 1-2: Hänvisa alltid till källan varifrån du har fått en viss uppgift. Välj om du ska använda Harvard- eller Oxfordsystemet – vi rekommenderar Harvardsystemet. Om du återger exakt vad som står i källan ska det vara utformat som ett citat. Om du återger med dina egna ord vad som står i källan ska det vara utformat som ett referat.

3. KÄLLKRITIK

Tänk på att välja källorna noga och att vara kritisk mot dem. Du måste kunna motivera varför du har valt en viss källa. Wikipedia kan användas för att få en snabb överblick över ett område, men du bör aldrig använda Wikipedia som källa, eftersom den inte är tillförlitlig. Använd inte heller bloggar som källa, om det inte har något egenvärde, såsom att du exempelvis ska analysera just bloggar. Tänk också på att vid citat ska du kunna motivera varför du har valt att ha med ett citat.

3.1. PLAGIERING

Det kan vara bra att studera tillsammans med dina studiekamrater för att gemensamt diskutera litteraturen eller examinationsuppgiften. Var dock noga med att arbeta självständigt när du väl skriver din uppgift. Det är inte tillåtet att plagiera det någon annan har skrivit, vare sig det är från en klasskamrat, från internet eller ur en bok. När du återberättar eller citerar vad en författare har skrivit måste du därför alltid vara noga med att ange varifrån information kommer. Om det inte är ett direkt citat (vilket måste markeras med citattecken), ska du återge informationen med dina egna ord. Tänk också på att om du ger det du skrivit till någon annan kan du råka ut för att du själv blir plagierad, och då kan det vara mycket svårt att avgöra vem som plagierade vem.

Alla tentor och inlämningsuppgifter kontrolleras genom programmet *Turnitin* innan de lämnas till läraren för rättning. Turnitin är ett program som jämför tentor med varandra samt söker på internet efter likheter i andra dokument. Detta system ger direkt utslag om din text matchas av annan skriven text, från internet, från artiklar eller böcker, och från dina studiekamraters uppsatser/hemtentor.

Att plagiera någon betraktas som fusk, och våra lärare har lång erfarenhet av och är mycket uppmärksamma på plagiering. Enligt universitetets regler måste all misstanke om plagiat anmälas till en så kallad disciplinnämnd, som sedan avgör ärendet. I värsta fall kan detta leda till avstängning från Stockholms universitet.

I avsnitt 5 i detta kompendium finner du länkar till olika onlinetjänster som kan vara till hjälp när du funderar över frågor kring plagiering. Titta gärna på dessa!

Sammanfattningsvis avsnitt 3: Det är mycket viktigt att det framgår vilka idéer som är dina egna och vilka som är källans. Dina egna tankar och analyser är viktiga, men de måste grunda sig i ett källkritiskt och akademiskt förhållningssätt.

4. REFERENSER – EN PRAKTISK GUIDE

4.1. KÄLLFÖRTECKNING

En källförteckning är den lista på slutet av uppsatsen eller hemtentamen där du listar alla referenser du har använt dig av i din text. En not i din text måste kunna återfinnas i källförteckningen, och vice versa.

Källförteckningen är alltid alfabetiskt ordnad efter författarens efternamn och kan vara uppdelad på till exempel "*Internetbaserat material*", "*Böcker*", "*Artiklar*" och "*Muntliga källor/Intervjuer*", om du har använt dig av det.

Sidantal skrivs endast ut i källförteckningen när det är en del av ett större verk, såsom ett samlingsverk, och om du endast har använt dig av just dessa sidor. I annat fall skrivs hela boken/artikeln ut i källförteckningen.

Källförteckningen ska alltså sorteras på efternamn och därefter kommer förnamn, enligt följande princip: Efternamn, förnamn, *Titel*. Utgåva (om det finns fler än 1). Ort: förlag. År. **Exempel:** Ochsenwald, W. & Nettleton Fisher, S., *The Middle East. A History*. Seventh Edition. New York: McGraw-Hill. 2011.

Om källan har getts ut i flera upplagor skrivs första tryckåret inom parantes direkt efter det aktuella året. **Exempel:**

Wehr, Hans, *A Dictionary of Modern Written Arabic*. Beirut: Librarie du Liban. 1980 (1961).

Observera att när du ska skriva ort är det förlagsort, inte tryckort, som ska nämnas.

Översättarens namn kan skrivas ut inom parantes efter titeln: (Olofsson, Lars övers.). På engelska: (Olofsson, Lars trans.).

4.2. NOTER

En not är den hänvisning till källan som du anger i den löpande texten, i direkt anslutning till det du refererar. Generellt sett ska du ange författarens/författarnas efternamn, året som boken/artikeln publicerades samt sidhänvisning i en parantes efter meningen eller stycket som noten hänvisar till.

Sidhänvisningar kan anges till en sida, eller till ett antal sidor. Om du har hämtat information från sidorna 37-41 i en bok/artikel, kan du skriva t.ex. (Leaman, 2001: 37-41). Du kan också skriva (Leaman, 2001: 37ff) för att markera att det är ett avsnitt som påbörjas på sidan 37 och sedan fortsätter över åtskilliga, ej specificerade, sidor. Om du skriver 37f innebär detta att noten hänvisar till sidan 37 och den därpå direkt följande sidan, 38.

Om en not hänvisar till samma författare och samma verk kan direkt efterföljande noter skrivas som ”ibid.” följt av sidhänvisningen, t.ex. ”ibid, 64”, eller bara ”ibid.” om sidan är densamma som i föregående not. Detta kan användas på svenska såväl som på engelska. (Ibid. är en förkortning av ibidem, vilket är ett latinskt uttryck som betyder ”på samma ställe”.)

I följande underavsnitt inom avsnitt 4 ser du exempel på hur noter och hänvisningar i källförteckningen ser ut i olika situationer.

4.3. BÖCKER MED EN FÖRFATTARE

a) En bok med en författare, om detta är den enda bok/artikeln från den författaren:

I noten: (Leaman, 2001: 37-41)

I källförteckningen:

Leaman, Oliver, *A Brief Introduction to Islamic Philosophy*. Oxford: Polity Press & Blackwell Publishers Ltd. 2001 (1999).

Hela för- och efternamnet ska skrivas ut i källförteckningen.

b) Om författaren har publicerat flera verk samma år kan dessa särskiljas genom att en bokstav sätts efter årtalet.

I noterna:

(Leaman, 2001a:37)

(Leaman, 2001b:79)

I källförteckningen:

Leaman, Oliver, *A Brief Introduction to Islamic Philosophy*. Oxford: Polity Press & Blackwell Publishers Ltd. 2001a (1999).

Leaman, Oliver, *Encyclopedia of Asian Philosophy*. London and New York: Routledge. 2001b.

c) Har du använt flera verk av samma författare från olika år skall det se ut på följande vis:

I noten:

(Levi-Strauss, 1955: 430)

(Levi-Strauss, 1955: 73ff)

I källförteckningen:

Lévi-Strauss, Claude, "The Structural Study of Myth", *The Journal of American Folklore*, Vol.68, No. 270, Myth: A Symposium (Oct-Dec 1955):428-444.

_____. *Myth and Meaning, Cracking the Code of Culture*. New York: Schocken Books, 1995 (1979).

Strecket ska vara 8 slag långt och böckerna/artiklarna skall vara kronologiskt sorterade.

4.4. BÖCKER MED FLER ÄN EN FÖRFATTARE

Har boken fler än en författare skall efternamn skrivas ut helt, och förnamnen endast med första bokstaven. De skall skiljas åt med &-tecken, inte ”och”. Författarna skall stå i den ordning som de framställs på boken.

I noten:

(Josephson & Jarrick, 1996)

I källförteckningen:

Josephson, O. & Jarrick, A., *Från tanke till text. En språkhandbok för uppsatsskrivande studenter*. Lund: Studentlitteratur. 1996 (1988).

4.5. BÖCKER AV FLERA FÖRFATTARE, MED EN REDAKTÖR

a) Om du endast har använt dig av ett kapitel/en artikel i verket:

I noten:

(Soucek, 1992: 263-292)

Den som har skrivit kapitlet/artikeln är också den som skall omnämnas i noten.

I källförteckningen:

Soucek, Svat, ”Islamic Charting in the Mediterranean”, i Harley, J.B. & Woodward (red.), *The History of Cartography. Vol 2:1, Cartography in the Traditional Islamic and South Asian Societies*. Chicago: University of Chicago Press. 1992: 263-292.

Vem/vilka som är redaktörer skall framgå av ordet ”red.” i parantes efter namnet/en. På engelska ”ed.” för en redaktör, ”eds.” för flera redaktörer.

b) Om du har använt dig av alla kapitel/artiklar i verket:

I noten:

(Harley & Woodward, 1992)

I källförteckningen:

Harley, J.B. & Woodward, D. (red.), *The History of Cartography. Vol 2:1, Cartography in the Traditional Islamic and South Asian Societies*. Chicago: University of Chicago Press. 1992.

4.6. ARTIKEL I EN TIDSKRIFT

I noten:

(Olschki, 1941: 367)

I källförteckningen:

Olschki, Leonard, "Ponce de León's Fountain of Youth: History of a Geographical Myth", *The Hispanic American Historical Review*, Vol. 21, No. 3 (Aug 1941): 361-385.

Sidorna i tidskriften där artikeln finns måste stå med, liksom nummer av tidskriften och annan eventuell information, som till exempel månad om tidskriften kommer ut månadsvis. Titeln på artikeln är här inte kursiverad, som för titeln på böcker. Istället är titeln på tidskriften kursiverad.

4.7. ARTIKLAR UTAN FÖRFATTARE

a) Vissa artiklar, ofta i uppslagsverk, kan sakna författare, och skall i not och källhänvisning se ut på följande vis:

Encyclopedia Britannica, 11:e upplagan, sökord: "myth"

Det är viktigt att skriva ut vilken upplaga det rör sig om eftersom uppslagsverk ofta har många olika upplagor.

b) Även vissa böcker kan sakna författare, om exempelvis en organisation har gett ut rapporten/boken:

I noten:

(American Psychological Association, 2010: 35)

I källförteckningen:

American Psychological Association, *Publication Manual of the American Psychological Association*. Sixth Edition. Washington: American Psychological Association. 2010.

4.8. KÄLLOR FRÅN INTERNET/ANDRA ELEKTRONISKA KÄLLOR

När du hänvisar till en källa på internet är det mycket viktigt att ange datum för när du hämtade informationen samt en hänvisning till den specifika hemsidan. Om du till exempel har hämtat en artikel från DNs hemsida räcker det inte med att endast skriva www.dn.se som hänvisning. Adressen till den sida där du har hämtat artikeln måste finnas med, och skall vara understruken så att det tydligt framgår vad som är adressen.

a) Om du hämtar en artikel från internet:

I noten:

(Wetterborg, 2013)

I källförteckningen:

Wetterborg, Caroline, ”Växlingskontor rånades i Göteborg”, *Dagens Nyheter*s nätupplaga.

Tillgänglig via: <http://www.dn.se/nyheter/sverige/vaxlingskontor-ranades-i-goteborg/>

Hämtad: 2013-08-01. Publicerad: 2013-07-30.

b) Om du har hämtat informationen från en databas eller ett uppslagsverk på internet:

I noten:

(*Encyclopedia Britannica*, 11:e upplagan, sökord: ”myth”)

I källförteckningen:

Encyclopedia Britannica, 11:e upplagan, sökord: ”myth”. Tillgänglig via:

<http://search.eb.com/eb/article-9108748>. Hämtad: 2007-04-18.

I vissa fall står det angivet i slutet av artikeln i databasen eller uppslagsverket hur den skall hänvisas till. Använd i detta fall det som står angivet.

4.9. BÖCKER I EN DEL AV EN SERIE

a) I det här exemplet har man använt sig av serien Cambridge Textbooks in Linguistics.

I noten:

(Brown & Yule, 2004)

I källförteckningen:

Brown, G. & Yule, G., *Discourse Analysis*. Cambridge Textbooks in Linguistics. Cambridge: Cambridge University Press. 2004 (1983).

b) Om du använder dig av en hel serie kan det se ut på följande vis:

I noten:

(Miquel, 1967-1980)

I källförteckningen:

Miquel, André, *La Géographie Humaine du Monde Musulman Jusqu'au milieu du XIe siècle*. Vol. 1-4. Paris: Mouton & CO. 1967-1980.

4.10. FÖRFATTARE MED UTLÄNDSKA NAMN

I det fall du har utländska namn i din källförteckning ska det också sorteras alfabetiskt, men ordningen för detta kan i vissa fall vara förvirrande. Det är nämligen inte alltid så att det sorteras på första bokstaven, som i fallet med Ibn Baṭṭūta, Abū ʿAbd Allāh. I detta fall sorteras namnet på B för Baṭṭūta, inte på I för Ibn. Samma sak gäller för exemplet Al Ḥaqīm, Tawfiq och Al Saʿdāwī, Nawāl. Här sorteras det på H som i Ḥaqīm, och S som i Saʿdāwī, inte A som i Al.

Exempel på vanliga fall:

Ibn Baṭṭūta, Abū ʿAbd Allāh

De Mille, Agnes

Ibn Faḍlān, Aḥmad

Gogh, Vincent van

Al Ḥaqīm, Tawfiq

Al Saʿdāwī, Nawāl

Van Devanter, Willis

5. LITTERATUR

Det finns mängder av litteratur om uppsatsskrivning, formalia och idétips. Nedan finner du ett urval av böcker för vidare studier:

American Psychological Association, *Publication Manual of the American Psychological Association*. Sixth Edition. Washington: American Psychological Association. 2010.

Hart, Chris, *Doing a Literature Search. A Comprehensive Guide for the Social Sciences*. London: SAGE Publications. 2005 (2001).

Hultén, Pernilla, *Kritiskt tänkande*. Malmö: Liber förlag. 2007.

Hurt, Peyton, *Bibliography and Footnotes*. Los Angeles: University of California Press. 1968 (1949).

Josephson, O. & Jarrick, A., *Från tanke till text. En språkhandbok för uppsatsskrivande studenter*. Lund: Studentlitteratur. 1996 (1988).

Lindblad, Inga-Britt, *Uppsatsarbete, en kreativ process*. Lund: Studentlitteratur. 1998

Rienecker, L., & Jörgensen P.S., *Att skriva en bra uppsats* (Nordli, Harald övers.) Lund: Liber förlag. 2004 (2000).

Santesson, Sara (red.), *Svenska skrivregler (utgivna av Svenska Språknämnden)*. Stockholm: Liber förlag. 2000.

Swetnam, Derek, *Writing your Dissertation*. Oxford: How To Books. 2004 (2000).

Thurén, Thorsten, *Källkritik*. Stockholm: Liber AB. 2005.

Turabian, Kate L., *A Manual for Writers of Term Papers, Theses and Dissertations*. Chicago: Chicago University Press. 1996 (1937).

Woods, Geraldine, *Research Papers for Dummies*. New York: Hungry Minds. 2002.

5.1 ONLINERESURSER

Stockholms Universitetsbiblioteks självstudiekurser:

<http://www.sub.su.se/kurser/sjalvstudiekurser.aspx>

Blekinge Högskola och Linnéuniversitetets guide – Refero:

<http://bi.lnu.se/Refero/1intro.php>

Lunds Universitetsbiblioteks antiplagiat-guide:

<http://www.lub.lu.se/laeranderesurser/akademisk-hederlighet/antiplagiatguiden.html>